

בענין הנ"ל

*ראיתי בקובץ "אהלי תורה" גליון ל"ז שיצאו כו"כ בשצץ קצף בקול רעש גדול על מש"כ כו"כ בקובץ "משיח וגאולה" גליון א' (ש"העיון" ללמוד פירוש אחר מפירושם ברמב"ם ובשיחות וכו'), וכדרכם הנה כמה מהכותבים עיקר דבריהם אינם מיוסדים ע"פ ראיות והוכחות תורניים (כדרכה של תורה), אלא מתובל בדברי לעג וקלס, ונתקבל הרושם שזהו עיקר תירוצם וכו'.

אין כוונתי ליכנס לסתם ויכוחים על דבריהם הנ"ל (שע"ז איתא בגמ' סנהדרין לח ע"ב "כ"ש דפקר טפי", וראה שיחות קיץ תשל"ו), כ"א לחזור פעם נוספת על הנקודות העיקריות שכתבתי, שלא מצאתי תשובה עליהם בגליון הנ"ל (אלא שבתוך הדברים [כדי שלא לבלבל את הקורא] אכתוב אי אלה הערות על הדברים התוכניים שמצאתי בדבריהם, אודות הנקודות שנגעתי בהם בגליון הקודם):

1) לשון הרמב"ם (אחר כל האריכות של התנאים אודות חזקת משיח ומשיח ודאי, שמזה מובן שקאי על כל מה שכתב לפני זה) הוא: ואם לא הצליח עד כה או נהרג בידוע שאינו זה שהבטיחה עליו תורה כו'.

פשטות משמעות דבריו היא שאם לא הצליח עד כה - היינו כל הדברים שמנה לפני זה, הרי בידוע שאינו זה שהבטיחה עליו תורה. לפ"ז פשוט שגם ע"י מיתה א"א לו להצליח ולעשות את הדברים המבוארים לפני"ז - לנצח אומות שבסביבו ולבנות בית המקדש ולקבץ נדחי ישראל - וגם ע"ז כתוב הרמב"ם בידוע כו'.

[פלא שיי"ק יש לו שיטה כנראה להתעלם לחלוטין מתיבות "עד כה" שבהלכה זו, וכמו שביארתי שם.

והנה הת' ח"ב האריך לבאר לפי דרכו את דברי הרמב"ם, ולדבריו נמצא שכך הוא פירוש דברי הרמב"ם: "ואם לא הצליח עד כה (היינו שכבר התחיל לנצח כו' ולא סיים על ידי מיתה וכדומה) או נהרג (לפני שעשה שום פעולה כלל)" ולכאו' אינו מובן: א) מש"כ לפרש "לא הצליח" דוקא כשכבר התחיל, הלא פשטות הדברים מורים שבאיזה אופן שלא הצליח - ומאיזה סיבה שתהי' - בלי נפק"מ אם התחיל או לא, הרי זה סימן שאינו זה שהבטיחה עליו תורה. ב) לפי דבריו הרי "נהרג" קאי דוקא על לפני שהתחיל לעשות הפעולות של משיח ודאי, וא"כ הו"ל לכותבו לפני זה - אחר כותבו התנאים של חזקת משיח, שם נהרג, אינו בחזקתו. ג) לפ"ז - הרי סדר דברי הרמב"ם אינו מובן. ד) ועיקר - הרי הדברים סתומים יותר מדאי, כיון שלא הצליח הוא דוקא כשכבר התחיל, ונהרג הוא דוקא כשלא התחיל עדיין, ה) גם הסברא בזה אינה מובנת כלל ואכ"מ].

2) בסוף המאמר באתי לגני תשי"א מציינ כ"ק אדמו"ר זי"ע לספר חסידים ולבמדבר רבה.

אחרי כל האריכות בזה בגליון הנ"ל, עדיין לא ראיתי ביאור מספיק (לשיטתם - שהכוונה במאמר הוא לגאולה על ידי משיח): מהי הכוונה לציין כאן למדרש ומה זה שייך לפנים המאמר? [וכן הספר חסידים אינו שייך לענין של משיח] (וכבר כתבתי בקובץ הנ"ל - וכן כתבו עוד - מה שנלפענ"ד המכוון בזה).

אלא מחוורתא שהתוכן המבואר במדרש הוא הוא הפי' במש"כ בפנים ש"הוא יגאלנו", וכמו שהביא כ"ק אדמו"ר זי"ע ענין זה בכ"מ כמו שצינתי שם, ויש להוסיף שיחות יו"ד שבט תשי"ג בסופו (וכנראה הכוונה למדרש הנ"ל, שזהו מה שהביא הפסוק צדקת ה' עשה ע"ש).

[מש"כ הת' ח"ב שהכוונה בציון המדרש, שגם לאחר ההסתלקות לא יעזוב צאן מרעיתו וכו', לא הצלחתי להבין, מה זה שייך למה שנתבאר במאמר הזה בסיומו, ובפשטות הכוונה לציין מקור למש"כ בפנים, וכמ"ש שם.

*נדפס ב"קובץ משיח וגאולה" חוברת ב (תשנ"ז) תחת השם "אי"ש היר"א".

וה"מצאה" של י"ק שלפ"ז יש לפרש עד"ז מאחז"ל "משה הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון" - לק"מ, כיון שכאן השווה זה שהוא גואל ראשון לזה שהוא גואל אחרון, ולכן בהכרח לפרש שהפירוש כאן שבכוחו ועל ידו יבא משיח - גואל אחרון].

3) בלקו"ש חלק ל"ה ויגש שולל שדוד המלך יכול להיות משיח, כיון שתחילת פעולת משיח יהי קודם הגאולה (כמבואר ברמב"ם), ובודאי קודם תחיית המתים גם של צדיקים שקמים מיד.

הרי מבואר ומפורש שא"א לדוד המלך להיות משיח כיון שהוא עדיין לפני תחיית המתים (גם של צדיקים) ומשיח צריך לעשות פעולתו קודם לזה (וממילא שא"א לדוד להיות משיח כיון שאינו בחיים ותחיית המתים תהי' רק אח"כ). לפ"ז כן הוא גם בנוגע כל מלך כו' שאינו מן החיים, שא"א לו להיות משיח מאותו טעם גופא, דמאי שנא. והיינו שלא לבד שע"י מיתה מאבד חזקתו וכבר אינו משיח כמבואר ברמב"ם כנ"ל, אלא אף זאת ששוב א"א לו להיות משיח כיון שכבר אינו בחיים.

[ומה שנתחדש בגליון הנ"ל (ע"י כמה מהכותבים) שיש בזה ג' דרגות: תחיית המתים של כלל ישראל, תחיית המתים של הצדיקים הקמים מיד, תחיית המתים של משיח (שלפנ"ז) - אינו מרומז בשום מקום בדברי כ"ק אדמו"ר זי"ע. וראה שיחת ש"פ האזינו תשמ"ו אות כו-כז (בהנחת התמימים ואנ"ש; וכמדומה שבהנחה בלה"ק הוא בקיצור יותר בהשמטת כמה פרטים) שמקשר תחיית המתים של אדמו"ר הקודם עם הצדיקים שקמים מיד בעת הגאולה ע"ש.

ומה שחידשו ששאני מלך שמת באמצע פעולתו שיתכן לעמוד באותו דור - לא כתבו שום ראי' לזה, וגם אינו מבואר כלל, לשיטתם שיש עוד תחיית המתים מיוחד של משיח, למה לא נימא שדוד בעצמו יקום (קודם הגאולה) להתחיל הפעולות של משיח? ומש"כ שדוקא מלך שמת באמצע פעולתו יכול לקום לתחי' מיד אח"כ, משא"כ דוד המלך שמת קודם שעשה פעולות של משיח - לא הבנתי היסוד לחילוק זה, שאם תיתכן תחיית המתים למשיח, הרי זה יתכן גם לדוד שיקום לתחי' ואז יעשה הפעולות. ומה שהוסיף תנאי (ומושג) נוסף שצ"ל חי בדור הגאולה - הרי יתכן שדוד יקום בדור שהוא (כלפי שמיא) דור הגאולה ויעשה כל הפעולות של משיח, וכ"ז אין לו מקור בשום מקום!!

ולהוסיף, שלשיטתם שיש מקור לתחיית המתים של משיח מרש"י סנהדרין (ועוד), הרי שם הוא לא חי ב"דור הגאולה", ומ"מ מבואר שם שיתכן שיקום לתחי'; וא"כ מאיפה מקור לחדש תנאי נוסף - שצ"ל חי ב"דור הגאולה"?

ועיקר: כל זה הוא בסתירה לפשטות המשמעות של הרמב"ם "לא הצליח עד כה" כנ"ל. ועוד כמה קושיות ואכמ"ל.

ועל כרחק שפירוש ההערה הוא כנ"ל שכל הפעולות של משיח יהיו קודם תחיית המתים (אפי' של צדיקים), היינו קודם בנין בית המקדש, וממילא מוכיח בהערה שכל כרחק דוד לא יהי' משיח כיון שאינו בחיים, וממילא עד"ז כל מלך שאינו מן החיים, כיון שהוא קודם תחיית המתים, א"א לו להיות משיח שהרי א"א לו לעשות (- להמשיך) פעולותיו, כיון שהוא קודם תחיית המתים.

וכמדומה שגרם להם שלמדו מש"כ בהע' "תחילת פעולת מלך המשיח תהי' קודם הגאולה" - שזה טענה בפ"ע, שצ"ל קודם ובסמיכות דווקא (וזהו "קודם" - בסמיכות, ולא קודם בהרבה זמן), משא"כ דוד שחי הרבה לפני"ז. אמנם הבנה זו הוא טעות, אלא הוא טעם אחד - שצ"ל "קודם" (ולא אחר) הגאולה וכ"ש לפני תחיית המתים וממילא א"א לו להיות משיח כיון שעדיין לא קם לתחי' ולדבריהם אינו מובן מהי ההוספה (שבא בהמשך למ"ש לפני"ז) שהוא קודם תח"ה גם של צדיקים, ועי' בדבריהם שלא הסבירו מילים אלו כלל!

וע"ע מה שכתבתי בגליון הקודם].

הערה כללית: בקובץ הנ"ל לא כתבתי במכוון ע"ד רש"י סנהדרין וכו' (שיש להאריך בו טובא), כיון שלפענ"ד לא זהו הנדון כאן, כיון שדברי הגמרא ורש"י אלו אינם מובאים בשום מקום (לידיעתו) בשיחות כ"ק אדמו"ר זי"ע, וגם לכאן אינם תואמים דברי הרמב"ם כנ"ל (ובכלל זה המבואר בישועות משיחו לאברבנאל, שהביא א' הכותבים), וא"כ הרי זה כמו עוד הרבה ענינים עד"ז שמבוארים בסוגיא זו שאינם להלכה (הגם שיתכן שיש להם מקום וכו' לפי חילוקי הדרגות ואופנים בגאולה) - כפי שידועים דברי כ"ק אדמו"ר זי"ע בענינים עד"ז (כמו שרמזתי בסוף דברי שם). וממילא אפי' אם נניח שיש ספרים שכתבו ע"ד משיח שיקום לתחי' (וכמו שמביאים עוד "ראיות" עד"ז) - הרי כאן הנדון הוא הלכה ורק הרמב"ם הוא פסק הלכה בענינים אלו - לא פירושו הראשונים באגדת הש"ס! וגודלה מזו כתב כ"ק אדמו"ר זי"ע בנוגע גמרות מפורשות וכו' בסוגיות אלו - כיזוע ומפורסם (ראה המכתבים הנדפסים בסוף תשובות וביאורים בשו"ע ובכ"מ). ובנוגע לשדי חמד - כבר כתתי (בקיצור) הנלענ"ד בקובץ הנ"ל ע"ש. ואכמ"ל.

והעיקר בכ"ז - שנזכה בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה ומלכינו בראשינו (ראה שיחות ש"פ האזינו הנ"ל).